

УДК 378.183

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Щукіна О.,
м.Київ

На шляху становлення ринкових відносин перед навчально-виховною системою вищої освіти української держави постає нагальна проблема виховання кваліфікованого спеціаліста, соціально компетентної особистості з демократичним світоглядом, яка здатна до самоосвіти, саморозвитку та є конкурентоспроможною на ринку праці. Серед компонентів, притаманних сучасній моделі виховання фахівця, визначне місце займає становлення творчої людини, спрямованої на національні, соціальні, гуманістичні та загальнолюдські цінності, здатної здійснювати самостійний вибір та працювати в колективі, приймати ефективні рішення у різноманітних ситуаціях.

Вирішення цього завдання має забезпечити вища школа, яка здійснює підготовку якісно нової генерації спеціалістів. На фоні глибинних змін, які потребують педагогічного забезпечення, проблема позитивної соціальної спрямованості набуває все більшої актуальності на всіх рівнях – від студентської академічної групи, до масштабів держави. Зростання соціальної ролі людини, можливостей її впливу на соціум та залежності від соціуму настільки значні, що виникає потреба не просто у кваліфікованих спеціалістах, а у соціально орієнтованих, висококультурних та відповідальних фахівцях з розвиненим почуттям власної та національної свідомості.

Згідно із Законом України «Про Освіту» метою освіти є всебічний розвиток людини як високоморальної особистості, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору [1]. Це підтверджує необхідність виховання у студентської молоді глибокого усвідомлення взаємного зв'язку між ідеями прав та свобод людини та громадянина та громадянською відповідальністю. Нині є очевидною наявність суперечності між суспільними потребами із забезпечення прав та свобод, суспільними умовами їх задоволення та станом соціальної свідомості сучасного студентства. Ця суперечність обумовлюється тривалим нехтуванням загальнолюдськими цінностями, неухильною до студента і викладача як особистостей, абсолютизацією технократичного мислення або надмірною його політизацією, недостатньою увагою до виховної ролі навчального закладу.

В нових соціально-економічних умовах, які характерні становленням ринкових відносин, гостро постає питання про формування свідомого, компетентного, творчого та відповідального, здатного до плідної праці у різних сферах суспільного життя, громадянина. У підготовці такої особистості особливу роль виконує вищий навчальний заклад, де формується майбутня інтелектуальна еліта нації. Вища школа здійснює визначальний вплив на якість та засоби реалізації соціальної політики України. Цей вплив відображається не тільки у забезпеченні наукового прогресу, але й у загальнокультурному розвитку, високому рівні патріотизму, становленні громадянських чеснот, формуванні високої моралі інтелектуальної еліти країни, відповідальному

ставленні до суспільних цінностей, зростанні особистої творчої активності студентів, активній участі у самоврядуванні, у діяльності громадських організацій, в тому числі волонтерських.

В умовах становлення ринкової економіки, запровадження Болонського процесу та кредитно-модульної системи відбуваються суттєві зміни в організації, цілях та завданнях навчально-виховного процесу у навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації. Вони визначаються в першу чергу необхідністю узгодження високого рівня вимог до системи вищої освіти в Європі та в Україні. Необхідно забезпечити високий рівень кваліфікації студентів, а також визнання наукової кваліфікації системою вищої освіти європейського регіону. Одночасно має бути забезпечене і виховання високих моральних якостей спеціалістів з вищою освітою.

Зважаючи на те, що докорінно змінилися цілі та завдання виховання студентської молоді, зміст, методи та умови соціального становлення особистості, особливо значення набуває формування позитивної соціальної спрямованості особистості студентів як об'єктивний соціально-педагогічний процес, що забезпечується у вищому навчальному закладі.

Формування спрямованості особистості – багатоаспектний процес, який включає в себе педагогічні (виховання та самовиховання), соціальні (об'єктивні умови життєдіяльності, соціальне середовище), психічні (особливості психічної організації, психічного типу), соціально-педагогічні (соціальні групи) впливи. Ці впливи визначають динаміку змін у поглядах, орієнтаціях, поведінці студентів, забезпечуючи як безпосередній, так і опосередкований вплив на становлення особистості студента.

Варто зауважити, що безпосереднім середовищем, в якому відбувається формування позитивної соціальної спрямованості студентської молоді у позааудиторній діяльності виступає сфера прямого спілкування студентів. Дослідження здійснювалося в предметному полі соціальної педагогіки. Тому визначальним безпосереднім соціальним середовищем у формуванні позитивної соціальної спрямованості студентів у позааудиторній діяльності визнано ті малі соціальні групи, в яких здійснює соціальні комунікації студент. Такими малими групами в контексті соціально-педагогічного дослідження виступають академічна група, навчальний курс, факультет, студентське самоврядування, волонтерські молодіжні об'єднання, малі групи за інтересами, зрештою, сам навчальний заклад. Саме ця розгалужена та складна ієрархія малих груп визначає систему тих соціально-педагогічних впливів, які і забезпечують ефективність розвитку особистості у напрямі формування позитивної соціальної спрямованості.

Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, яке здійснюється в межах Болонської системи, принципово змінює роль безпосереднього

соціального середовища у вихованні студентів, що значною мірою стосується ролі малих груп, які функціонують у позааудиторній діяльності. Значною мірою змінюється і мотивація до навчання в цілому. Це значною мірою визначає актуальність цієї роботи.

Методологічною основою формування позитивної соціальної спрямованості особистості в контексті соціальної педагогіки є в першу чергу дослідження Антона Семеновича Макаренка. Дослідження в цьому контексті здійснювалися такими відомими вченими, як Б.Г.Ананьєв, І.Д.Бех, Л.І.Божович, Л.П.Буєва, Т.Є.Коннікова, А.Н.Леонтьєв, В.Н.М'ясищев, А.В.Петровський, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн, В.С. Мерлін, М.С.Неймарк, В.Є.Чудновський, Е.В.Шорохова, П.М.Якобсон та ін. Перші зарубіжні дослідження з цього питання були проведені А. Маслоу, К. Роджерсом, Дж. Гілфордом, Р. Лікертом, М. Аргайлом, А. Кречмаром.

Розв'язання проблеми простежується у кількох аспектах: філософському (А.Г. Асмолов, Г.С. Батищев, В.І. Потапов, Н.С. Автономова), соціологічному (І.С. Кон, М.В. Папуча, Я. Щепаньски, В.В. Водзинська, Т.Н Мальковська), психолого-педагогічному (Б.Г. Ананьєв, І.Д.Бех, Л.І.Божович, А.А. Бодальов, А.В. Мудрик, Б.Ф. Ломов), педагогічному (А.Ф.Авдєєва, Н.А.Волкова, Т.Є. Коннікова, Д.І.Лодзинський, В.І. Луговий, В.Л.Марищук, Л.І. Новікова, О.С.Падалка, К.К.Платонов, В.А.Сластенін, І.А.Трофімов та ін.).

Характеристика процесу формування позитивної соціальної спрямованості особистості як системи, розробка методологічних основ теорії, дослідження соціально-педагогічної природи спрямованості простежується у працях І.Д.Беха, Л.П.Буєвої, Л.І.Божович, Д.Н.Узнадзе, Б.Д.Паригіна, С.Л.Рубінштейна, В.С.Мерліна, В.Є.Хмелька.

Сутність позааудиторної діяльності досліджували В.В.Боднар, Б.А.Брилін, А.І.Годлевська, М.Л.Данилов, Л.В.Заремба, С.В.Захаров, Н.О.Комісаренко, Л.В.Кондрашова, Ж.В.Петрочко, В.М.Піча, О.Л.Чуланова та ін.

Незважаючи на достатню велику кількість досліджень, актуальною залишається проблема оптимізації соціального та педагогічного досвіду, теоретичного обґрунтування та практичної апробації нових виховних методик, спрямованих на формування позитивних соціальних чеснот студентської молоді.

Варто звернути особливу увагу на те, що саме у студентському середовищі відбувається активне становлення особистості майбутнього інтелегента, інтелектуала, спеціаліста та керівника. Реалізувати цю стратегічну задачу вищої освіти можливо через активне включення особистості у соціально значиму діяльність.

Мета нашого дослідження полягала у обґрунтуванні напрямів формування позитивної соціальної спрямованості студентської молоді.

Набуття студентством особистого соціального досвіду, моральних цінностей та ціннісних орієнтацій, успадкування духовних та культурних надбань українського народу, залучення до кращих зразків світової демократичної традиції, значною мірою залежить від виявлення та дослідження основних чинників формування позитивної соціальної

спрямованості як цілісної системи, наукової розробки педагогічних основ формування позитивної соціальної спрямованості студентської молоді.

В той же час варто констатувати, що у сучасних навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації звертають недостатню увагу на виховну роботу із формування позитивної соціальної спрямованості студентської молоді у позааудиторній діяльності, що можна пояснити як недостатньою теоретичною та практичною розробленістю цього напрямку виховної діяльності, так і надмірною орієнтацією педагогів в умовах Болонського процесу на навчальні предмети та накопичення кредитів, нехтуючи при цьому виховним потенціалом навчального закладу.

Завдання, що стоять перед сучасною соціальною педагогікою в Україні, вимагають дослідження процесів взаємодії та розвитку міжособистісних взаємин у середовищі студентської молоді у найрізноманітніших ситуаціях конфліктів та співробітництва, при масовому і міжособистісному, офіційному і неофіційному спілкуванні, яке реалізується у ході спільної діяльності. Нові реалії Болонського процесу та кредитно-модульної системи створюють нові умови навчально-виховної роботи. Важливим є також урахування контексту ринкової економіки, який висуває особливі умови не тільки щодо спеціальних знань, вмінь та навичок спеціаліста, але й вміння керувати колективами. Саме тому особливої актуальності, як у суто науковому, так і в практичному контексті, набувають дослідження, пов'язані з вивченням особистісного становлення та групових механізмів забезпечення ефективності процедури та результативності професійної діяльності у конкретних умовах. Виходячи з цього, важливим уявляється вивчення факторів, які визначають становлення особистості, дозволяють дослідити напрямки розвитку її ціннісно-змістовної сфери для прогнозування соціальних планів.

Дослідження показало, що у сучасній науковій літературі відсутнє однозначне визначення терміну «соціальна спрямованість», або англійською мовою *personality trend*. Багатоманіття існуючих концептуальних підходів та напрямів вивчення обумовлюють певні розбіжності в основних визначеннях цього поняття. Найбільш глибокою, фундаментальною є характеристика спрямованості з точки зору ставлення людини до себе та до суспільства в контексті протиріччя «альтруїзм-егоїзм». В залежності від того, що більшою мірою спонукає людину – мотиви особистої зацікавленості – егоїзм, чи мотиви, пов'язані з інтересами інших людей, – альтруїзм – будуються усі інші особливості її особистості: інтереси, риси характеру, бажання та переживання.

Іншою стороною, що характеризує соціальну спрямованість особистості є також її ставлення до проблем співвідношення колективізму та індивідуалізму. Важливо формувати у кожного студента оптимальний баланс інтересів, який дозволить захищати власну замість, враховуючи інтереси колективу, вмотивувати до позитивної діяльності, спрямованої як на розвиток власної особистості, так і на підтримку суспільних взаємодій.

Розглянемо сутність різних підходів до визначення соціальної спрямованості.

Л.С.Рубінштейн, який, спираючись на дослідження

Д.Н.Узнадзе, власне, й увів термін «спрямованість особистості» у науковий обіг, розглядає спрямованість як окрему сторону особистості, сукупність властивостей, що складають самостійну структуру. Він підкреслював, що «суспільно значимі цілі й задачі, які ставляться перед індивідом і ним приймаються, перетворюються в особистісно значимі для нього. Суспільно значиме, належне, закріплюючись у нормах права й моральності, породжує в людини динамічні тенденції іноді великої діючої сили, тенденції долженствования, відмінні від первісних тенденцій за своїм джерелом й змістом, але аналогічні з ними». Л.Рубінштейн виділяв дві основні складові (моменти): а) предметний зміст, оскільки спрямованість – це завжди спрямованість на щось, на якийсь більш-менш визначений предмет, і б) напруга, що при цьому виникає. [2, с.231].

Відповідно до поглядів Д.Н.Узнадзе, поняття «спрямованість» є ідентичним до уживаних у психології понять «установка», «потреба», «інтерес». Ним розглянуто спрямованість особистості як цілісно-особистісний стан. На його думку, спрямованість особистості – «є цілісним, динамічним станом суб'єкта, станом готовності до визначеної активності, що випереджає і спрямовує цю активність, станом, що обумовлюється двома факторами: потребою суб'єкта і відповідною об'єктивною ситуацією» [3, с. 162].

К.К.Платоновим було розроблено важливу у контексті дослідження концепцію динамічної функціональної структури особистості, яку він розділив на чотири підструктури: соціально детерміновану; досвід; індивідуальні особливості психічних процесів та психічних функцій, а також підструктуру, яка обумовлена біологічно. При цьому спрямованість, а також ставлення та моральні якості він відносив до першої з цих підструктур – соціально детермінованої. Він писав: «Спрямованість є найважливішою стороною особистості, яка визначає її соціальну та моральну цінність» [4, с.216]. Платонов К. детально аналізував співвідношення між спрямованістю та світоглядом. Він вважав, що основною формою, в якій проявляється спрямованість, є потреби особистості, формування яких значною мірою залежить від світогляду, переконань, моральних принципів, характерологічних та типологічних особливостей особистості. При цьому світогляд, забезпечуючи активність спрямованості, робить особистість цінною у соціальному відношенні, тобто соціально спрямованою. Світогляд, який став внутрішнім переконанням особистості, перетворюється у основний мотив особистості, який й визначає її спрямованість. Іншими словами, світогляд особистості виступає найвищою формою спрямованості, який, в свою чергу, визначає формування ідейно-соціальних та моральних мотивів.

В.С.Мерлін під спрямованістю особистості розумів «такі психічні властивості, що визначають загальні напрями діяльності людини у різноманітних конкретних обставинах життя» [5, с.21]. На його думку, спрямованість складається із ставлень особистості до людей, праці, колективу, а також з її ідейних мотивів, жадань, бажань, інтересів, поглядів, переконань. «Спрямованість особистості – це й є ставлення особистості до навколишнього середовища» [6, с.98].

Такий концептуальний підхід в основному збігається із поглядами В.Н.М'ясищева, який вважав спрямованість структурною основою, підґрунтям, ядром особистості, яка

визначає рівень і характер цілісного функціонування всіх складових у єдиній психічній організації людини. Власне кажучи, спрямованість – це система суб'єктивно-оцінних індивідуально-вибіркових ставлень цієї особистості до дійсності. [7, с.142-144]. Він розумів цілісну свідомість особистості як фіксовану структуру ставлень до дійсності, до інших людей та самого себе. Таке ставлення визначає набір конкретних дій та взаємодій, які особистість вважає можливою, бажаною та припустимою у своїй діяльності.

Л.І.Божович розкривала спрямованість як специфічний компонент структури внутрішнього світу особистості, як її «внутрішню позицію» через з'ясування таких складових, як роль індивіда, соціальний досвід та соціальні умови. На її думку, «формування особистості визначається співвідношенням між тим місцем, яке вона займає в системі людських відносин, (а отже й між відповідними вимогами до неї), з одного боку, та між тими психологічними особливостями, які в неї вже сформувалися в результаті попереднього досвіду, – з іншого. Саме з цього співвідношення виникає та внутрішня позиція та система потреб та устремлень, яка, переломлюючи та, опосередковуючи впливи середовища, стає безпосередньою рушійною силою розвитку нових психічних якостей» [8, с. 176].

Таким чином, спрямованість особистості визначає цілісність цієї особистості та забезпечує її стійкість. Л.І.Божович вважала саме спрямованість транситуативною властивістю особистості, – тобто такою особливістю, яка є настільки сталою, що проявляється у будь-яких ситуаціях. Таким чином, спрямованість є наслідком домінування певних мотивацій, які перетворилися для особистості в головні, ведучі. Л.І.Божович та М.С.Неймарк., аналізуючи типізацію спрямованості, класифікували людей на такі групи по її типам: з суспільною, колективістичною спрямованістю, з діловою, організаторською спрямованістю; орієнтованих на особистісні переживання та задоволення власних потреб, та особи із змішаним типом спрямованості. При цьому варто підкреслити, що на думку Л.І.Божович., розглядає спрямованість в контексті емоційного феномену, оскільки саме емоція спрямовує особистість на ту чи іншу форму поведінки [9, с.130-134].

Проблема спрямованості досліджувалася також в роботах Л.П.Буєвої Спрямованість, або установка вивчалися нею як внутрішній фактор, який опосередковує всі зовнішні впливи на особистість та трактує їх у світі бачення самої людини [10].

З точки зору Ш.А.Надірашвілі, спрямованість можна назвати установкою практичної поведінки. Самі поведінкові плани і програми, реалізація цілей життєдіяльності й основних засобів їхнього досягнення, що формуються на рівні соціальних установок і ціннісних орієнтацій, вимагають раціонального узгодження із колективом і відповідного планування дій у визначеній послідовності, тобто припускають формування програми соціальної поведінки [11, с.30].

Установка не є чисто суб'єктивним фактором, вона виникає у особистості під впливом певних об'єктивних умов, в першу чергу відповідає вимогам колективу. При зміні об'єктивних умов дія установки виявляється в тому, що нові умови сприймаються у світлі попереднього досвіду і виступають своєрідною призмою, яка переломлює вплив

нових умов.

У цьому контексті варто зазначити, що суспільна свідомість у вигляді засвоєного індивідом соціального досвіду формує в ньому схильність, готовність сприймати те чи інше явище певним чином, орієнтуючи особистість у життєвій ситуації.

Згідно з визначенням Н.Д.Левітова, спрямованість є «цілісна характеристика психічної діяльності за певний період часу, яка визначає своєрідність протікання психічних процесів у залежності від відображуваних предметів та явищ дійсності, що передусє стану і психічним властивостям особистості» [12, с.20].

Таким чином, можна прийти до висновку, що спрямованість особистості трактується як відносно стійке утворення у мотиваційній системі особистості, яке визначає домінуюче ставлення людини до себе, процесу та результатів власної діяльності, а також до оточуючих та зовнішнього світу взагалі. Спрямованість характеризується як специфічний цілісно-особистісний стан людини, який відповідає як її потребам, так і ситуації зовнішнього середовища.

Соціальна спрямованість передбачає особливу концентрацію уваги до виокремлених для особистості певних суспільних символів, особистісно детермінованих мотивів та відповідних дій, орієнтованих на досягнення визначеної мети, яка має актуальне значення. Тим самим соціальна спрямованість визначає сприйняття особистістю соціальної ситуації та її вибір відповідного образу дій та поведінки.

Можна стверджувати, що ціннісні орієнтації значною мірою визначають спрямованість особистості, оскільки вони є реальним відображенням внутрішнього світу особистості, складовою частиною та детермінантою її формування. Виходячи з того, що змістом спрямованості є комплекс соціально обумовлених ставлень особистості до дійсності, можна зробити висновок, що ціннісні орієнтації посідають не тільки визначальне місце у становленні свідомості людини, але й детермінують її поведінку.

Соціальну спрямованість особистості можна розглядати як систему особистісних ціннісних орієнтацій, життєвих установок та уподобань стосовно існуючих у даному суспільстві матеріальних і духовних цінностей. Вона являє собою не просто певну суму знань, а цілісну систему уявлень, понять, ідей, які пов'язані з конкретними емоційно-вольовими компонентами та реалізованими у відповідності з внутрішніми переконаннями заборонені та дозволені форми та методи діяльності.

Така система закріплює усю сукупність переконань, ідеалів, норм та правил, прийнятих особистістю як власні внутрішні орієнтири. При цьому цю систему варто розглядати в контексті єдності незалежності, самості особистості, та соціогенності переконань та діяльності у відповідності із суспільними експектаціями. Ведучими компонентами суспільних систем цінностей є моральні норми, естетичні ідеали, політичні і правові принципи, філософські і релігійні ідеї, які формують внутрішні переконання та керують всією діяльністю людини.

Соціальна спрямованість особистості є підсумком асиміляції суспільних цінностей у свідомості індивіда. В свою чергу, ціннісні орієнтації служать еталоном оцінки явищ,

предметів, вчинків інших людей, суспільних явищ, і тому це знання функціонує як індивідуальна модель поведінки людини.

«Цілісність особистості» у соціальному плані виступає як стійкість та відносно завершена, усталена сформованість її ціннісних орієнтацій, навколо яких групуються установки особистості, її інтереси, потреби та переконання. Людина, яка знаходиться на високому рівні соціальної та психічної сформованості характеризується також і високим рівнем саморегуляції власної діяльності та поведінки; силою сконцентрованих почуттів та устремлень та їх соціальною, моральною спрямованістю. Ця стійка сукупність орієнтацій та установок особистостей визначається відносно постійною сукупністю суспільних відносин, у які вступає людина у процесі життєдіяльності. Але такою ж мірою вона може піддаватися впливам навколишнього середовища та змінам у свідомості соціальної групи або спільноти.

Сформованість особистості можна оцінювати по тому, як у свідомості особистості диференційовані ті чи інші цінності, наскільки змістовна сторона спрямованості особистості відповідає інтересам соціуму. Через це можливо говорити про проблему поєднання суспільного та індивідуального в людині, умов її існування, діяльності та суспільних відносин. Варто особливо підкреслити, що колектив може змінити спрямованість та ціннісні орієнтації особистості, сприяти їх становленню, водночас виховуючи мотивацію самовиховання та самовдосконалення.

Проте, спрямованість особистості, ефективність і рівень сприйняття індивідуальною свідомістю суспільних цінностей і реалізація їх у практичній поведінці залежить не тільки від об'єктивних умов, відносин, що формуються у суспільному середовищі, сім'ї, колективі, але й значною мірою від рівня освіченості, культури і характеру морально-психологічних властивостей самої особистості. Не випадково глибока зацікавленість суспільства у формуванні та вдосконаленні високої моральності своїх громадян, утвердженні в їх свідомості і поведінці морально-ціннісних орієнтацій пов'язується з вихованням високої культури, розумних потреб, всебічним розвитком особистості взагалі. В залежності від власної орієнтації на певні духовні цінності людина обирає й цілі для своєї діяльності у тій чи іншій сфері суспільних відносин.

Соціальна спрямованість особистості виступає як нахил до сприйняття соціальних явищ у певному напрямі, з певних соціальних позицій, як бажання досягти певних цілей та ідеалів, як установки на ті чи інші цінності духовної культури суспільства. Основними проявами спрямованості можна вважати потреби, інтереси, ідеали, світосприйняття, переконання, а її змістом – домінуюче, соціально обумовлене відношення особистості до дійсності.

Таким чином, дослідження процесу формування позитивної соціальної спрямованості студентів дозволить оптимізувати навчально-виховний процес, сприятиме формуванню майбутнього кваліфікованого спеціаліста та управлінця-керівника.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із обґрунтуванням методів формування позитивної соціальної спрямованості студентів.

Література та джерела

1. Закон України «Про освіту» (Вдомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – №34. – 451 с.
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: Учебное пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и спец. Психологи / Сергей Леонидович Рубинштейн. – Санкт-Петербург, Москва, Нижний Новгород, Воронеж: Питер, 2008. – 705с. – С.231
3. Натадзе Р.Г. Экспериментальные основы теории установки / Р.Г.Натадзе, Д.Н.Узнадзе. – Психологическая наука в СССР, т.ИІ. – М., 1960. – С.144-168., С.162
4. Личность и труд / Под ред. К.К.Платонова. – М.: Мысль, 1965. – 365 с.
5. Мерлин В.С. Очерк психологии личности / Вольф Соломонович Мерлин. – Пермь, Пермское книжное изд-во, 1959. – 172 с.
6. Мерлин В.С. Очерк психологии личности / Вольф Соломонович Мерлин. – Пермь, Пермское книжное изд-во, 1959. – 172 с.
7. Мясищев В.Н. Проблема отношений человека и ее место в психологии / Владимир Николаевич Мясищев // Вопросы психологии. – 1957. – № 5. – С.142-155
8. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Психологическое исследование / Лидия Ильинична Божович. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
9. Божович Л.И. «Значение переживания» как предмет психологии / Л.И.Божович, М.С.Неймарк // «Вопросы психологии». – 1972. – № 1.
10. Буева Л.П. Социальная среда и сознание личности / Людмила Пантелеевна Буева. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1968. – 268с
11. Надирашвили Ш.А. Социальные ориентации личности / Шота Александрович Надирашвили // Социальная психология личности. – М.: Наука, 1979. – С.165-183
12. Левитов Н.Д. О психических состояниях человека / Николай Дмитриевич Левитов. – М., 1964. – 344 с.

В статті розглянуто проблему формування позитивної соціальної спрямованості студентської молоді навчальних закладів третього та четвертого рівнів акредитації. Спрямованість трактується як відносно стійке утворення у мотиваційній сфері особистості, яке визначає домінуюче ставлення людини до себе, процесу та результатів власної діяльності, а також до оточуючих та зовнішнього світу, взагалі. Доведено домінуючу роль студентського колективу у формуванні позитивної соціальної спрямованості.

Ключові слова: формування, позитивна соціальна спрямованість, студентська молодь

В статье рассмотрена проблема формирования позитивной социальной направленности студенческой молодежи учебных заведений третьего и четвертого уровней аккредитации. Направленность трактуется как относительно стойкое образование в мотивационной сфере личности, которое определяет доминирующее отношение человека к себе, процессу и результатов собственной деятельности, а также к окружающим и внешнему миру, вообще. Доказано доминирующую роль студенческого коллектива в формировании позитивной социальной направленности.

Ключевые слова: формирование, позитивная социальная направленность, студенческая молодежь

The author of the article has considered the issue of formation of social orientation of student youth of the educational establishments of the 3^d and 4th levels of accreditation. The orientation is treated as relatively thing in the sphere of personal motivation that determines the dominant attitude of a person to oneself, process and results of activities, as well as to the outside world. The dominant role of student team in a positive social orientation has been proved.

Keywords: formation, positive social orientation, student youth